

PREDLOG OSNOVE

ZA VOĐENJE PREGOVORA I ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA IZMEĐU EVROPSKE UNIJE I CRNE GORE O UČEŠĆU CRNE GORE U PROGRAMU UNIJE „CUSTOMS“

I USTAVNI OSNOV ZA ZAKLJUČIVANJE SPORAZUMA

Ustavni osnov za zaključivanje Sporazuma je član 15 stav 1 Ustava Crne Gore, prema kom Crna Gora na principima i pravilima međunarodnog prava, saraduje i razvija prijateljske odnose sa drugim državama, regionalnim i međunarodnim organizacijama, kao i član 100 stav 1 tačka 4 kojim je data nadležnost Vladi Crne Gore da zaključuje međunarodne ugovore.

II OCJENA STANJA ODNOSA SA EVROPSKOM UNIJOM

Odnosi između Crne Gore i EU u Procesu stabilizacije i pridruživanja (PSP) uspostavljeni su jula 2001. Na Solunskom samitu 2003. potvrđena je evropska perspektiva država Zapadnog Balkana, a u julu iste godine uspostavljen je Unaprijeđeni stalni dijalog kao forma redovnih konsultacija Crne Gore i EU.

Nakon referenduma o nezavisnosti Crne Gore i proglašenja nezavisnosti u crnogorskoj Skupštini, Savjet EU izjavio je da će dalje razvijati odnose sa Crnom Gorom kao nezavisnom i suverenom državom. Uslijedila su bilateralna priznanja nezavisne Crne Gore država članica EU. Crna Gora je 15. decembra 2008. podnijela zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji. Nakon okončane ratifikacije u svim državama članicama EU, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa Crnom Gorom je stupio na snagu 1. maja 2010. Dana 26. juna 2012. godine Evropski savjet za opšte poslove u Luksemburgu je odlučio da preporuči započinjanje pristupnih pregovora između Crne Gore i EU Evropskoj komisiji i isti su zvanično otpočeli 29. juna 2012. godine.

Članom 99 SSP-a utvrđeno je da će ugovorne strane uspostaviti saradnju u oblasti carina da bi se garantovala usklađenost sa odredbama koje treba usvojiti u oblasti trgovine i postigla usklađenost carinskog sistema Crne Gore sa sistemom Unije, čime će se omogućiti primjena mjera liberalizacije planiranih ovim sporazumom, kao i postepeno približavanje carinskih propisa Crne Gore *acquis-u*.

III RAZLOZI ZBOG KOJIH SE PREDLAŽE ZAKLJUČIVANJE UGOVORA

Potpisivanje Sporazuma između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije „CUSTOMS“ (2021-2027) predstavlja uslov za učešće Crne Gore u programu „CUSTOMS“.

Pravni osnov za zaključivanje sporazuma između Evropske komisije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Carina predstavljaju odredbe Protokola 8 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane i Crne Gore, sa druge strane. Ovim protokolom uspostavljeni su opšti principi za učešće Crne Gore u programima Zajednice.

Uredbom (EU) 2021/444 Evropskog parlamenta i Vijeća od 11. marta 2021. uspostavljen je program Carina (CUSTOMS) za saradnju u području carine i stavljena je izvan snage Uredbe (EU) br. 1294/2013. Prethodni program Carina 2020 je bio uspostavljen Uredbom (EU) br. 1294/2013 (3). Ovaj program kao i njegovi programi prethodnici znatno su doprinijeli olakšavanju i unapređivanju carinske saradnje među carinskim organima, kao i izgradnji njihovih administrativnih i ljudskih kapaciteta te kapaciteta u području informacionih tehnologije (IT). Imajući u vidu da su mnoge aktivnosti carinskih organa prekogranične prirode, ocijenjeno je da je efikasnije i djelotvornije razvijati tu saradnju tako da se državama članicama nudi okvir u kojem može doći do te saradnje uspostavljanjem programa carina na nivou Unije, koji sprovodi Komisija. Nadalje, pokazalo se da program Carina 2020 ima stvarnu dodatnu vrijednost za druge okvire carinske saradnje uspostavljene na bilateralnoj ili multilateralnoj

osnovi. Program je dao doprinos zaštiti finansijskih interesa Unije i država članica i sprječavanju prevara i nezakonitih prekograničnih protoka robe. Stoga je ocijenjeno da je u interesu Unije nastaviti finansirati aktivnosti u području carinske saradnje uspostavljanjem novog programa, odnosno programa Carina.

U cilju pružanja podrške procesu pristupanja EU, program Carina, kao i prethodni programi otvoren je za učešće trećim zemljama: zemljama pristupnicama, zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima, u skladu s opštim načelima i opštim uslovima za učešće tih zemalja u programima Unije koji su uspostavljeni u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Vijeća za pridruživanje ili u sličnim sporazumima te u skladu s posebnim uslovima utvrđenima u sporazumima između Unije i tih zemalja.

Ovo je prvi program rada programa Carina za saradnju u području carine koji je donijet prema novom višegodišnjem finansijskom okviru (VFO) za period 2021 – 2027. Za razliku od dosadašnjih godišnjih programa rada u programu Carina 2020, program Carina kao novitet djeluje u okviru višegodišnjih programa rada. Prvi programski period obuhvata period 2021 – 2022.

Kad je riječ o carinskom zakonodavstvu, modernizovani pravni okvir carinskih propisa i postupaka na snazi je od 2016. i to je Carinski zakon Unije.

Sprovođenje zakonodavnog paketa Carinskog zakona Unije prošireno je interoperabilnim informatičkim sistemima na nivou Unije, mjerama za saradnju i smjernicama koji direktno ili indirektno potkrjepljuju ujednačeno tumačenje i primjenu prava koje radi dobrog funkcionisanja carinske unije sprovode svi njeni carinski organi. Ključni djelovi carinske unije su: čvrst pravni okvir, savremeno digitalno carinsko okruženje i saradnja među carinskim organima država članica, saradnja s Komisijom te privrednim subjektima i carinskim organima u zemljama kandidatima.

Ispunjenje obaveza za povećanu digitalizaciju u području carina glavni je prioritet carinske unije na što jasno ukazuje i činjenica da je 90 % programa usmjereno na uspostavljanje i upravljanje carinskim elektronskim sistemima koji carinskim organima omogućavaju bolje upravljanje finansijskim i sigurnosnim rizicima, a istovremeno olakšavaju trgovinu. Rad na nadogradnji i razvoju elektronskih sistema osmišljenih kako bi carinska unija postala moderno, međusobno povezano i potpuno elektronsko okruženje bez papira trebalo bi da bude završen u cijeloj Evropskoj uniji najkasnije do kraja 2025.

Bliska saradnja, uključujući pojačanu operativnu saradnju među carinskim organima država članica direktno doprinosi povećanoj efektivnosti i efikasnosti carinskih organa Unije. Programom se osiguravaju forumi za tu saradnju: organi mogu dijeliti znanje, iskustvo i primjere dobre prakse te zajednički utvrđivati smjernice preko aktivnosti u okviru programa. Zajedničkim radom u posebnim timovima, radnim grupama, mrežama, projektnim grupama i drugim sličnim organizacijama, dodatno se jačaju operativne sinergije, produbljuje povjerenje među carinskim organima država članica te se doprinosi postizanju jednakih rezultata. Osim toga, programom Carina olakšava se saradnja s ključnim trgovinskim partnerima Unije u interesu funkcionisanja carinske unije. Njime se podržava i bliska saradnja sa zemljama kandidatima i među njima kako bi se olakšao njihov postupak integracije.

Prioritetne oblasti djelovanja programa obuhvataju sledeće projekte: cjelokupno funkcionisanje i modernizacija carinske unije, razvoj, sprovođenje, evaluaciju i izvršenje zakonodavstva carinske unije, upravljanje rizicima u carinskim pitanjima i sigurnost lanca snabdijevanja, saradnja s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama, međunarodni sporazumi, određivanje i naplata carina i povezanih poreza, carinska tarifa i razvrstavanje, pravila o porijeklu, određivanje carinske vrijednosti, carinski postupci i formalnosti, zabrane i ograničenja – prava intelektualne svojine, kontrole gotovine, kulturna baština, prekursori za droge, sigurnost i usklađenost proizvoda, zdravlje, životna sredina i drugi javni interesi, konkurentnost i olakšavanje trgovine, djelotvorne i učinkovite carinske uprave/tijela, osposobljavanje i razvoj ličnih kompetencija, operativni postupci i metode rada, evropske carinske laboratorije, jačanje kapaciteta za informacionu tehnologiju, analiza podataka i upravljanje programom.

Ukupan budžetski okvir koji je namijenjen za bespovratna sredstva u okviru ovog programa rada za period 2021 – 2022. iznosi 11 650 000 EUR.

IV OSNOVNA PITANJA O KOJIMA ĆE SE VODITI PREGOVORI ODNOSNO BITNI ELEMENTI KOJE SPORAZUM SADRŽI

Sporazumom se definiše pravni osnov za učešće Crne Gore u programu Unije „CUSTOMS“ u periodu od 2021.do 2027.godine.

Opšti cilj Programa je podrška carinskoj uniji i carinskim organima u njihovom zajedničkom radu i djelovanju kao jednog organa kako bi se zaštitili finansijski i privredni interesi Unije i njenih država članica, osigurala sigurnost i zaštita unutar Unije te kako bi se Unija zaštitila od nepoštene i nezakonite trgovine, uz istovremeno olakšavanje zakonite poslovne aktivnosti.

Specifični ciljevi Programa su pružanje podrške:

- (a) pripremi i ujednačenom sprovođenju carinskog zakonodavstva i politike;
- (b) carinskoj saradnji;
- (c) izgradnji administrativnih i IT kapaciteta, uključujući lične kompetencije i osposobljavanje, kao i razvoj i rad evropskih informacionih sistema;
- (d) inovacijama u području carinske politike.

V PROCJENA POTREBNIH FINANSIJSKIH SREDSTAVA ZA IZVRŠAVANJE SPORAZUMA

Pravila finansijskog učešća Crne Gore utvrđena su Aneksom I Sporazuma između Evropske unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije „CUSTOMS“.

U skladu sa odredbama Protokola 8 o opštim principima učešća Crne Gore u programima Evropske zajednice Crna Gora će u narednom periodu u okviru procesa pripreme za korišćenje Instrumenta predpristupne pomoći definisati iznos sredstava koji će biti namijenjeni refundaciji dijela finansijskog doprinosa za učešće u Programima Unije.

Program je počeo 1. januara 2021, a završava se 31. decembra 2027. Program „CUSTOMS“ će trajati 7 godina, u skladu sa višegodišnjim finansijskim okvirom.

VI IZMJENA VAŽEĆIH ILI DONOŠENJE NOVIH PROPISA

Zaključivanje navedenog međunarodnog sporazuma ne zahtijeva izmjenu važećih ili donošenje novih propisa.

VII PREDLOG SASTAVA DELEGACIJE

Ovaj Sporazum će biti usaglašen diplomatskim putem, o čemu će se starati Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija.

Prilog: Nacrt Sporazuma

REF ARES (2021)6415735-19/10/2021

Brisel, XXX [...] (2021) XXX nacrt
ANEKS

ANEKS Odluke Komisije, kojim se, u ime Evropske Unije, odobrava Sporazum između Evropske Unije i Crne Gore, o učešću Crne Gore u Programu Customs tokom perioda 2021-2027

Ovaj dokument je predlog Evropske unije (EU) za sporazum o pridruživanju Crne Gore programu Customs. Komisija zadržava pravo da po potrebi izmijeni ovaj tekst s obzirom na unutrašnja dešavanja u EU ili kao rezultat pregovora između EU i Crne Gore. Stvarni tekst u konačnom sporazumu biće rezultat pregovora između EU i Crne Gore.

ODRICANJE OD PRAVA: EU zadržava pravo da izvrši naknadne izmjene ovog teksta i da dopuni svoje predloge u kasnijoj fazi, modifikujući, dopunjujući ili povlačeći sve ili bilo koji dio, u bilo kom trenutku

SPORAZUM između Evropske Unije i Crne Gore o učešću Crne Gore u programu Unije Customs tokom perioda 2021-2027

Evropska komisija (u daljem tekstu „Komisija“) u ime Evropske unije, s jedne strane, i Vlade Crne Gore (u daljem tekstu „Crna Gora“), sa druge strane, u daljem tekstu „strane“

BUDUĆI DA je Okvirnim sporazumom između Evropske zajednice i Crne Gore o Opštim principima za učešće Crne Gore u programima Zajednice¹ predviđeno da se utvrđuju posebni uslovi u vezi sa učešćem Crne Gore u svakom pojedinačnom programu putem sporazuma Komisije i nadležnih organa Crne Gore, a konkretno finansijski doprinos koji se plaća;

BUDUĆI DA je program Customs uspostavljen Uredbom (EU) 2021/444² Evropskog Parlamenta i Savjeta;

BUDUĆI DA posebne odredbe i uslove pridruživanja treba da budu utvrđeni međunarodnim sporazumom između Unije i pridružene zemlje;

PREPOZNAJUĆI opšte principe utvrđene u Uredbi (EU) 2021/444 Evropskog parlamenta i Savjeta;

BUDUĆI DA u skladu sa članom 5. tačka a) i b) prvog podstava Uredbe (EU) 2021/444, zemlje pristupnice, zemlje kandidati i potencijalni kandidati i zemlje Evropske susjedske politike mogu učestvovati u skladu sa opštim principima i opštim uslovima i odredbama za učešće tih zemalja u programima Unije utvrđenim u odgovarajućim okvirnim sporazumima i odlukama Savjeta za pridruživanje, ili u sličnim sporazumima, i u skladu sa posebnim uslovima utvrđenim u sporazumima između Unije i tih zemalja;

PRIZNAJUĆI ciljeve programa Customs da podrži carinsku uniju i carinske organe koji rade zajedno i djeluju kao jedno u cilju zaštite finansijskih i ekonomskih interesa Unije i njenih država članica, da se osigura bezbjednost i sigurnost unutar Unije i da se Unija zaštiti od nepoštene i nelegalne trgovine, uz omogućavanje legitimne poslovne aktivnosti;

SU SE DOGOVORILE KAKO SLIJEDI:

¹ SL L 192, 22.7.2005, str.84-85

² SL L 87, 15.03.2021, str.1-16

Član 1 **Djelokrug udruživanja**

Crna Gora će učestvovati kao pridružena država i doprinijeti sljedećim djelovima programa Customs, iz Uredbe (EU) 2021/444 Evropskog parlamenta i Savjeta od 11. marta 2021. godine:

- a) aktivnosti navedene u tačkama (a), (b), (d) i (e) prvog podstava stava (3) člana 7 Uredbe 2021/444, osim ako, s obzirom na prirodu ili sadržaj aktivnosti, učešće Crne Gore nije primjereno;
- b) pod uslovom da postoje relevantni zakonski uslovi, učešće u aktivnostima izgradnje IT kapaciteta kako je navedeno u tački (c), prvog podstava stava (3) i stavovima (4) i (5) člana 7. Uredba (EU) 2021/444. Učešće u aktivnostima počće na datum dogovoren od obje strane.

Član 2 **Uslovi u vezi sa učešćem u programu Customs**

1. Crna Gora učestvuje u aktivnostima programa Customs u skladu sa uslovima utvrđenim Okvirnim sporazumom između Evropske zajednice i Crne Gore o Opštim principima za učešće Crne Gore u programima Zajednice, i pod uslovima utvrđenim dalje u ovom sporazumu, u pravnim aktima iz člana 1. ovog sporazuma, kao i u svim drugim pravilima koja se odnose na sprovođenje programa Customs, u njihovim najnovijim verzijama.

2. Ukoliko nije drugačije određeno uslovima iz stava 1. ovog člana, pravna lica osnovana u Crnoj Gori mogu učestvovati u aktivnostima programa Customs pod uslovima koji su jednaki onima koji se primjenjuju na pravna lica osnovana u Uniji, uključujući poštovanje EU restriktivnih mjera³.

3. Predstavnici Crne Gore imaju pravo da učestvuju kao posmatrači u odboru iz člana 17 Uredbe 2021/444 o uspostavljanju programa Customs, bez prava glasa, za tačke koje se tiču Crne Gore.

4. Putni troškovi i dnevnice predstavnika i eksperata Crne Gore učešćem u svojstvu posmatrača u radu odbora iz člana 17 Uredbe 2021/444 o utvrđivanju programa Customs ili na drugim sastancima u vezi sa sprovođenjem programa Customs, će biti nadoknađeni od strane Komisija po istom osnovu i u skladu sa procedurama koje su na snazi za predstavnike država članica Evropske unije.

5. Crna Gora će preduzeti sve neophodne mjere kako bi obezbijedila da su roba i usluge, kupljene u Crnoj Gori ili uvezene u Crnu Goru, koje se djelimično ili u potpunosti finansiraju u skladu sa ugovorima o grantu i/ili ugovorima zaključenim za realizaciju aktivnosti u skladu sa ovim Ugovorom, oslobođeni carina, uvoznih dažbina i drugih fiskalnih dažbina, uključujući PDV, koji su na snazi u Crnoj Gori.

Član 3 **Finansijski doprinos**

³ Restriktivne mjere EU se donose u skladu sa članom 29. Ugovora o Evropskoj uniji ili članom 215. Ugovora o funkcionisanju Evropske unije.

1. Učešće Crne Gore ili pravnih lica Crne Gore u Programu Customs zavisi od toga da li Crna Gora finansijski doprinosi Programu i povezanim troškovima upravljanja, izvršenja i rada u okviru opšteg budžeta Unije (u daljem tekstu „budžet Unije“). Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore navedena su u Aneksu I.

2. Finansijski doprinos će biti u obliku zbira:

a) operativnog doprinosa;

i

b) participacije.

3. Finansijski doprinos će biti u obliku godišnje uplate u [jednoj] ratu(i), a dospjeće najkasnije [u maju][i avgustu].

4. Operativni doprinos pokriva operativne rashode i rashode za podršku Programa i biće dodatni kako u aproprijacijama za obaveze tako i u plaćanjima uz iznose unesene u budžet Unije koji je konačno usvojen za program Customs.

5. Operativni doprinos se zasniva na ključu doprinosa definisanom kao odnos bruto domaćeg proizvoda (BDP) Crne Gore u tržišnim cijenama prema BDP-u Unije po tržišnim cijenama. BDP po tržišnim cijenama koji će se primjenjivati određuju posebne službe Komisije na osnovu najnovijih statističkih podataka dostupnih za proračun budžeta u godini koja prethodi godini u kojoj dospijeva godišnja uplata. Izuzetno, za 2021. operativni doprinos će se zasnivati na BDP-u 2019. godine po tržišnim cijenama. Prilagođavanja ovog ključa doprinosa su navedena u Aneksu I.

6. Operativni doprinos se izračunava primjenom ključa doprinosa, kako je prilagođeno, na aproprijacije za obaveze unete u budžet Evropske unije koji je konačno usvojen za odgovarajuću godinu za finansiranje programa Customs.

7. Participacija će iznositi 4% godišnjeg početnog operativnog doprinosa obračunatog u skladu sa stavovima (5) i (6) i postepeno će se uvoditi kao što je navedeno u Aneksu I. Participacija neće biti predmet retroaktivnih prilagođavanja ili ispravke.

8. Unija će Crnoj Gori obezbijediti informacije u vezi sa njenim finansijskim učešćem koje su uključene u informacije o budžetu, računovodstvu, učinku i evaluaciji koje se dostavljaju budžetskim organima Unije i organima za razduženje u vezi sa programom Customs. Te informacije će biti dostavljene uz dužno poštovanje pravila o povjerljivosti i zaštiti podataka Unije i Crne Gore i ne dovode u pitanje informacije koje Crna Gora ima pravo da dobije prema Aneksu II.

9. Svi doprinosi Crne Gore ili uplate iz Unije, kao i obračun iznosa dospjelih ili koji će biti primljeni, vrše se u eurima.

10. Engleski jezik će se koristiti za procedure vezane za zahtjeve, ugovore i izvještaje, kao i za druge administrativne aspekte Programa.

Član 4

Monitoring, izvještavanje i evaluacija

1. Ne dovodeći u pitanje odgovornosti Komisije, Evropske kancelarije za borbu protiv prevara (OLAF) i Evropskog revizorskog suda u vezi sa praćenjem i evaluacijom programa Customs, učešće

Crne Gore u programu Customs će se kontinuirano pratiti na partnerskoj osnovi u čemu učestvuju i Komisija i Crna Gora.

2. Pravila u vezi sa dobrim finansijskim upravljanjem, uključujući finansijsku kontrolu, naplatu i druge mjere protiv prevara u vezi sa finansiranjem Unije u skladu sa ovim sporazumom, utvrđena su u Aneksu II.

Član 5 **Završne odredbe**

1. Ovaj sporazum stupa na snagu na dan kada Strane obavijeste jedna drugu o završetku svojih internih procedura u tu svrhu.

2. Ovaj sporazum će se primjenjivati od 1. januara 2021. godine. Ostaće na snazi onoliko dugo koliko je potrebno da se okončaju svi projekti i radnje koje se finansiraju iz programa Customs, sve radnje neophodne za zaštitu finansijskih interesa Evropske unije i sve finansijske obaveze koje proizilaze iz implementacije ovog Sporazuma između Strana.

3. Evropska unija i Crna Gora mogu privremeno primjenjivati ovaj sporazum u skladu sa svojim internim procedurama i zakonodavstvom. Privremena primjena počinje na dan kada strane obavijeste jedna drugu o završetku svojih internih procedura neophodnih za tu svrhu.

4. Ukoliko Crna Gora obavijesti Komisiju koja djeluje u ime Unije da neće završiti svoje interne procedure neophodne za stupanje na snagu ovog sporazuma, ovaj sporazum prestaje da se privremeno primjenjuje na dan prijema ovog obavještenja od strane Komisije, što će predstavljati datum prestanka važenja za potrebe ovog Sporazuma.

5. Evropska unija može suspendovati primjenu ovog sporazuma u slučaju neplaćanja finansijskog doprinosa Crne Gore, kako je opisano u tački II Aneksa I. Komisija će o suspenziji primjene ovog sporazuma obavijestiti Crnu Goru zvaničnim pismom obavještenja, koje stupa na snagu 15 dana nakon što Crna Gora primi ovo obavještenje. U slučaju suspenzije primjene ovog Sporazuma, pravna lica sa sjedištem u Crnoj Gori neće imati pravo da učestvuju u postupcima dodjele koji još nisu završeni kada suspenzija stupi na snagu. Postupak dodjele smatra se završenim kada su preuzete zakonske obaveze kao rezultat tog postupka. Suspenzija ne utiče na zakonske obaveze preuzete prije stupanja na snagu suspenzije. Ovaj sporazum će nastaviti da se primjenjuje na takve pravne obaveze. Evropska unija će odmah obavijestiti Crnu Goru kada Komisija primi cjelokupan iznos dugovanog finansijskog doprinosa. Suspenzija će biti ukinuta sa trenutnim dejstvom nakon ovog obavještenja. Od dana ukidanja suspenzije, pravna lica Crne Gore će ponovo biti kvalifikovana u postupcima dodjele koji su pokrenuti nakon ovog datuma i u postupcima dodjele koji su pokrenuti prije ovog datuma, za koje nisu istekli rokovi za podnošenje prijave.

6. Svaka Strana može da raskine Sporazum u bilo kom trenutku pisanim obavještenjem o namjeri da ga raskine. Raskid stupa na snagu tri kalendarska mjeseca od datuma kada pisano obavještenje stigne primaocu. Datum na koji raskid stupa na snagu predstavljaće datum raskida u smislu ovog Sporazuma.

7. Kada ovaj sporazum prestane da se privremeno primjenjuje u skladu sa stavom (5), ili bude raskinut u skladu sa stavom (6), strane su saglasne da:

- a) projekti ili radnje u vezi sa kojima su preuzete pravne obaveze tokom privremene primjene i/ili nakon stupanja na snagu ovog sporazuma, a prije nego što ovaj sporazum prestane da

se primjenjuje ili bude raskinut, nastavljaju se do njihovog završetka pod određenim uslovima navedenim u ovom Sporazumu;

- b) godišnji finansijski doprinos za godinu N tokom koje ovaj sporazum prestaje da se primjenjuje privremeno ili je raskinut biće uplaćen u skladu sa članom (3).
- c) nakon godine tokom koje ovaj sporazum prestane da se privremeno primjenjuje, Crna Gora, u slučaju pristupa ili rada Zajedničkoj komunikacionoj mreži/interfejsu zajedničkog sistema (CCN/CSI) i njenim aplikacijama, plaća na godišnjem nivou troškove iste, kao bilo koja zemlja koja nije pridružena programu.

Komisija će saopštiti Crnoj Gori troškove pristupa i rada CCN/CSI i njenih aplikacija što je prije moguće, a najkasnije prilikom raspisivanja prvog poziva za uplatu u finansijskoj godini.

Strane će zajedničkim dogovorom riješiti sve druge posljedice raskida ili prestanka privremene primjene ovog Sporazuma.

8. Aneksi čine sastavni dio ovog Sporazuma.

9. Ovaj Sporazum se može izmijeniti samo u pisanoj formi uz zajedničku saglasnost Strana. Stupanje na snagu izmjena će se odvijati po istoj proceduri koja se primjenjuje za stupanje na snagu ovog Sporazuma.

10. Moguća klauzula o teritorijalnoj primjeni Sporazuma može se dodati kada to političke okolnosti zahtijevaju.

Sačinjeno u Briselu dana ----- u dva originala na engleskom jeziku.

ZA UNIJU

ZA CRNU GORU

Gerassimos THOMAS
Generalni direktor Direktorata
za poreze i carinsku uniju

[Ime] Ministar [Naziv ministarstva]

ANEKS I: Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore programu Customs (2021-2027)
ANEKS II: Dobro finansijsko upravljanje

Aneks I

Pravila koja regulišu finansijski doprinos Crne Gore programu Customs Unije

I. OBRAČUN FINANSIJSKOG DOPRINOSA CRNE GORE

(1) Finansijski doprinos Crne Gore Programu Customs utvrđuje se na godišnjem nivou srazmjerno i dodatno na iznos raspoloživ svake godine u budžetu Unije za aproprijacije za obaveze potrebne za upravljanje, izvršenje i rad programa Customs.

(2) Participacija iz člana 3. stav 7. ovog sporazuma će se postepeno uvoditi na sledeći način:

2021: 0,5%;
2022: 1%;
2023: 1,5%;
2024: 2%;
2025: 2,5%;
2026: 3%;
2027: 4%.

(3) U skladu sa članom 3(5) ovog sporazuma, operativni doprinos koji će Crna Gora platiti za učešće u programu Customs će biti obračunat za odgovarajuće finansijske godine primjenom prilagođenog ključa doprinosa. Prilagođeni ključ doprinosa je

$$\text{Prilagođen ključ doprinosa} = \text{Ključ doprinosa} \times \text{koeficijent}$$

Koeficijent koji se koristi za gornji obračun za prilagođeni ključ doprinosa je 0,2.

II. UPLATA FINANSIJSKOG DOPRINOSA CRNE GORE

(1) Komisija će Crnoj Gori, u najkraćem mogućem roku, a najkasnije prilikom raspisivanja prvog poziva za uplatu u finansijskoj godini, dostaviti sljedeće podatke:

- a. iznosi aproprijacija za preuzimanje obaveza u budžetu Unije koji su definitivno usvojeni za predmetnu godinu za budžetske linije koje pokrivaju učešće Crne Gore
- b. Iznos participacije iz člana 3(7) ovog Sporazuma.

Na osnovu svog Nacrta budžeta, Komisija će dati procjenu informacija za narednu godinu pod tačkama (a) i (b) što je prije moguće, a najkasnije do 1. septembra finansijske godine.

(2) Komisija će, najkasnije u aprilu [i u julu] svake finansijske godine, objaviti poziv Crnoj Gori za uplatu koja odgovaraju njenom doprinosu prema ovom sporazumu. [Svaki] poziv(i) za uplatu će obezbijediti uplatu [šest dvanaestina] doprinosa Crne Gore najkasnije u roku od 30 dana od dana objavljivanja poziva za uplatu. [Za prvu godinu implementacije ovog sporazuma, Komisija će objaviti jedan poziv za uplatu, u roku od [60] dana od potpisivanja ovog sporazuma.]

(3) [Izuzetno od stava 2, finansijski doprinos za 2021. godinu će se podijeliti na rate koje će se podijeliti na više poziva za uplatu sa sledećim rasporedom plaćanja:

- 50% finansijskog doprinosa za 2021. godinu uplatiti u 2022. godini;
 - 50% finansijskog doprinosa za 2021. godinu biće uplaćeno 2023. godine.
- Odgovarajući iznosi će biti uključeni u poziv za uplatu za dotičnu godinu.]

(4) Crna Gora će platiti svoj finansijski doprinos po ovom sporazumu u skladu sa tačkom (II) ovog Aneksa. U nedostatku uplate od strane Crne Gore do roka, Komisija će poslati službeno pismo opomene.

Svako kašnjenje u plaćanju finansijskog doprinosa dovodi do plaćanja zatezne kamate od strane Crne Gore na preostali iznos od dana dospijeća.

Kamatna stopa za iznose potraživanja koji nisu plaćeni na dan dospijeća biće stopa koju primjenjuje Evropska centralna banka na svoje glavne operacije refinansiranja, kako je objavljeno u seriji C Službenog lista Evropske unije, na snazi prvog kalendarskog dana mjeseca u koji pada rok dospijeća, uvećan za jedan i po procentni poen.

U slučaju da je kašnjenje u uplati doprinosa takvo da može značajno da ugrozi sprovođenje i upravljanje Programom Customs, učešće Crne Gore u Programu C će obustaviti Komisija nakon izostanka uplate 20 radnih dana nakon formalnog pisma opomene, ne dovodeći u pitanje obaveze Unije prema već zaključenim sporazumima o grantu i/ili ugovorima koji se odnose na sprovođenje indirektnih aktivnosti za koje je Crna Gora izabrana.

Aneks II
Dobro finansijsko upravljanje
Odjeljak 1: Zaštita finansijskih interesa i naplata

Član 1
Kontrole i revizije

1. Evropska unija ima pravo da, u skladu sa važećim aktima jedne ili više institucija ili tijela Unije i kako je predviđeno relevantnim sporazumima i/ili ugovorima, sprovodi tehničke, naučne, finansijske ili druge vrste kontrola i revizija u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa prebivalištem u Crnoj Gori ili bilo kog pravnog lica sa sjedištem u Crnoj Gori koje prima finansijska sredstva Evropske unije, kao i bilo koje treće strane uključene u implementaciju fondova Unije sa prebivalištem ili sjedištem u Crnoj Gori. Takvu kontrolu i revizije mogu vršiti predstavnici institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, ili druga lica ovlašćena od strane Evropske komisije.
2. Predstavnici institucija i tijela Evropske unije, posebno Evropske komisije i Evropskog revizorskog suda, i druga lica ovlašćena od strane Evropske komisije, imaće odgovarajući pristup sajtovima, radovima i dokumentima (i elektronske i papirne verzije) i svim informacijama potrebnim za obavljanje takvih revizija, uključujući pravo na dobijanje fizičke/elektronske kopije i izvoda bilo kog dokumenta ili sadržaja bilo kog medija podataka u posjedu revidovanog fizičkog ili pravnog lica ili revidovanog trećeg lica.
3. Crna Gora neće sprečavati niti stvarati bilo koju posebnu prepreku pravu ulaska u Crnu Goru i pristupu prostorijama agenata i drugih lica iz stava 2. po osnovu vršenja njihovih dužnosti iz ovog člana.
4. Pregledi i revizije mogu se vršiti, takođe nakon suspenzije primjene ovog sporazuma u skladu sa članom 5(5) ili njegovog raskida, pod uslovima utvrđenim u važećim aktima jedne ili više institucija Evropske unije ili tijela i kako je predviđeno u relevantnim sporazumima i/ili ugovorima u vezi sa bilo kojom zakonskom obavezom za sprovođenje budžeta Evropske unije koju je preuzela Evropska unija pre datuma kada je obustavljena primjena ovog sporazuma u skladu sa njegovim članom 5(5), ili raskid ovog Ugovora stupa na snagu.

Član 2
Borba protiv nepravilnosti, prevara i drugih krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Unije

1. Evropska komisija i Evropska kancelarija za borbu protiv prevara (OLAF) ovlašćeni su da sprovedu administrativne istrage, uključujući provjere i inspekcije na licu mjesta, na teritoriji Crne Gore. Ove istrage će se sprovoditi u skladu sa odredbama i uslovima utvrđenim važećim aktima jedne ili više institucija Unije.
2. Nadležni organi Crne Gore će u razumnom roku obavijestiti Evropsku komisiju ili OLAF o svakoj činjenici ili sumnji na koju su došli u vezi sa nepravilnostima, prevarom ili drugim nezakonitim aktivnostima koje utiču na finansijske interese Unije.

3. Provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se vršiti u prostorijama bilo kog fizičkog lica sa prebivalištem ili pravnog lica osnovanog u Crnoj Gori i primaoca sredstava Unije, kao i bilo kojeg trećeg lica uključenog u realizaciju sredstava Unije sa prebivalištenim ili osnovanim u Crnoj Gori.
4. Provjere i inspekcije na licu mjesta priprema i sprovodi Evropska komisija ili OLAF u bliskoj saradnji sa nadležnim organom Crne Gore kojeg odredi Vlada Crne Gore. Imenovani organ će biti obaviješten u razumnom roku unaprijed o predmetu, svrsi i pravnom osnovu provjera i inspekcija, kako bi mogao da pruži pomoć. U tom cilju, službena lica nadležnih organa Crne Gore mogu učestvovati u provjerama i inspekcijama na licu mjesta.
5. Na zahtjev crnogorskih vlasti, provjere i inspekcije na licu mjesta mogu se obavljati zajedno sa Evropskom komisijom ili OLAF-om.
6. Agenti Komisije i osoblje OLAF-a imaju pristup svim informacijama i dokumentaciji, uključujući kompjuterske podatke, o dotičnim operacijama, koje su potrebne za pravilno sprovođenje provjera i inspekcija na licu mjesta. Oni mogu, konkretno, kopirati relevantne dokumente
7. Kada se lice, entitet ili druga treća strana suprostavi kontroli ili inspekciji na licu mjesta, crnogorski organi, postupajući u skladu sa nacionalnim pravilima i propisima, pomoći će Evropskoj komisiji ili OLAF-u, kako bi im omogućili da ispune svoju dužnost. u vršenju kontrole ili inspekcije na licu mjesta. Ova pomoć uključuje preduzimanje odgovarajućih mjera predostrožnosti prema nacionalnom zakonu, posebno u cilju zaštite dokaza.
8. Evropska komisija ili OLAF će obavijestiti crnogorske vlasti o rezultatima takvih provjera i inspekcija. Konkretno, Evropska komisija ili OLAF će u najkraćem mogućem roku prijaviti nadležnom organu Crne Gore svaku činjenicu ili sumnju u vezi sa nepravilnostima koje su uočili tokom provjere ili inspekcije na licu mjesta.
9. Ne dovodeći u pitanje primjenu krivičnog prava Crne Gore, Evropska komisija može izreći administrativne mjere i kazne pravnim ili fizičkim licima Crne Gore koja učestvuju u realizaciji programa ili aktivnosti u skladu sa zakonodavstvom Evropske unije.
10. U cilju pravilnog sprovođenja ovog člana, Evropska komisija ili OLAF i nadležni organi Crne Gore će redovno razmjenjivati informacije i, na zahtjev jedne od strana ovog sporazuma, međusobno se konsultovati.
11. U cilju olakšavanja efikasne saradnje i razmjene informacija sa OLAF-om, Crna Gora će odrediti kontakt tačku.
12. Razmjena informacija između Evropske komisije ili OLAF-a i nadležnih organa Crne Gore će se dobiti uz dužno poštovanje zahtjeva za povjerljivost. Lični podaci uključeni u razmjenu informacija biće zaštićeni u skladu sa važećim pravilima.
13. Vlasti Crne Gore će saradivati sa Evropskim javnim tužilaštvom kako bi mu omogućile da ispuni svoju dužnost istrage, krivičnog gonjenja i izvršavanja presude počiniocima i saučesnicima krivičnih djela koja utiču na finansijske interese Evropske unije u skladu sa važećim zakonodavstvom.

Član 3

Naplata i izvršenje

1. Odluke Evropske komisije kojima se nameće novčana obaveza pravnim ili fizičkim licima koja nisu država u vezi sa potraživanjima koja proizilaze iz programa Customs biće izvršne u Crnoj Gori. Naredba o izvršenju prilaže se rješenju, bez ikakve druge formalnosti osim provjere autentičnosti rješenja od strane državnog organa koji je za ovu svrhu odredila Vlada Crne Gore. Vlada Crne Gore obavještava Komisiju i Sud pravde Evropske unije o svom imenovanom nacionalnom organu. U skladu sa članom 4 Aneksa II, Evropska komisija ima pravo da o takvim izvršnim odlukama direktno obavijesti lica sa prebivalištem i pravna lica osnovana u Crnoj Gori. Izvršenje će se odvijati u skladu sa crnogorskim zakonom i poslovnikom.

2. Presude i nalozi Suda Evropske unije donijeti primjenom arbitražne klauzule sadržane u ugovoru ili sporazumu u vezi sa programima, aktivnostima, akcijama ili projektima Unije, izvršni su u Crnoj Gori na isti način kao i odluke Evropske Komisije iz stava (1).

3. Sud pravde Evropske unije je nadležan da preispituje zakonitost odluke Komisije iz stava 1. i da obustavi njeno izvršenje. Međutim, za pritužbe da se izvršenje sprovodi na nepravilan način, nadležni su sudovi Crne Gore.

Član 4

Komunikacija i razmjena informacija

Institucije i tijela Evropske unije uključene u sprovođenje programa Customs, ili u kontrolu tog programa, imaju pravo da direktno komuniciraju, uključujući i putem sistema elektronske razmjene, sa svakim fizičkim licem sa prebivalištem ili pravnim licem osnovanim u Crnoj Gori, koje prima sredstava Unije, kao i bilo koje treće strane uključene u implementaciju sredstava Unije sa prebivalištem ili osnivanjem u Crnoj Gori. Takva lica, subjekti i strane mogu direktno institucijama i tijelima Evropske unije dostaviti sve relevantne informacije i dokumentaciju koju su dužni da dostave na osnovu zakonodavstva Evropske unije koje se primjenjuje na program Unije i ugovora ili sporazuma zaključenih radi sprovođenja tog programa.

Brussels, XXX
[...] (2021) XXX draft

ANNEX

ANNEX

to the

Commission Decision

approving, on behalf of the European Union, an Agreement between the European Union and Montenegro on the participation of Montenegro in the Customs Programme for the period 2021-2027

ANNEX

29 September 2021

Without prejudice

This document is the European Union's (EU) proposal for the association agreement to Customs Programme with Montenegro. The Commission reserves the right to modify this text as appropriate in view of internal developments in the EU or as a result of negotiations between the EU and Montenegro. The actual text in the final agreement will be a result of negotiations between the EU and Montenegro.

DISCLAIMER: *The EU reserves the right to make subsequent modifications to this text and to complement its proposals at a later stage, by modifying, supplementing or withdrawing all, or any part, at any time.*

AGREEMENT

between the European Union and Montenegro on the participation of Montenegro in the Union Programme Customs for the period 2021-2027

The European Commission (hereinafter referred to as “the Commission”) on behalf of the European Union,

of the one part,

and

the Government of Montenegro (hereinafter referred to as ‘Montenegro’), of the other part, hereinafter referred to as ‘the Parties’

WHEREAS the Framework Agreement between the European Community and Montenegro on the General Principles for the participation of Montenegro in Community Programmes¹ stipulates that the specific terms and conditions regarding the participation of Montenegro in each particular programme, in particular the financial contribution payable, are to be determined by agreement between the Commission, and the competent authorities of Montenegro;

WHEREAS the Customs Programme was established by Regulation (EU) 2021/444² of the European Parliament and of the Council;

¹ OJ L 192, 22.7.2005, p.84-85

² OJ L 87, 15.03.2021, p.1-16

WHEREAS the specific terms and conditions of the association should be determined by an international agreement between the Union and the associated country;

RECOGNISING the general principles as set out in Regulation (EU) 2021/444 of the European Parliament and of the Council;

WHEREAS pursuant to Article 5 points a) and b) of the first subparagraph of Regulation (EU) 2021/444, acceding countries, candidate countries and potential candidates and European Neighbourhood Policy countries may participate in accordance with the general principles and general terms and conditions for the participation of those countries in Union programmes established in the respective framework agreements and Association Council decisions, or in similar agreements, and in accordance with the specific conditions laid down in agreements between the Union and those countries;

ACKNOWLEDGING the objectives of the Customs Programme to support the customs union and customs authorities working together and acting as one to protect the financial and economic interests of the Union and its Member States, to ensure security and safety within the Union and to protect the Union from unfair and illegal trade, while facilitating legitimate business activity;

HAVE AGREED AS FOLLOWS:

Article 1

Scope of the association

Montenegro shall participate as associated country and contribute to the following parts of the Customs programme, referred to in Regulation (EU) 2021/444 of the European Parliament and of the Council of 11 March 2021:

- a) the activities specified in point (a), (b), (d), and (e) of the first subparagraph of paragraph (3) of Article 7 of the Regulation 2021/444, unless, considering the nature or content of the activity, the participation of Montenegro is not appropriate;
- b) provided that the relevant legal requirements are in place, participation in the IT capacity building activities as specified in point (c), of the first subparagraph of paragraph (3), and paragraphs (4) and (5) of Article 7 of Regulation (EU) 2021/444. The participation in the activities shall begin on a date agreed by both parties.

Article 2

Terms and conditions with respect to participation in the Customs programme

1. Montenegro shall participate in the activities of the Customs programme in accordance with the conditions laid down in the Framework Agreement between the European Community and the Montenegro on the General Principles for the participation of Montenegro in Community Programmes, and under the terms and conditions set forth in this Agreement, in the legal acts referred to in Article 1 of this

Agreement, as well as in any other rules pertaining to the implementation of the Customs Programme, in their most up to date versions.

2. Unless otherwise provided for in the terms and conditions referred to in paragraph 1 of this Article, legal entities established in Montenegro may participate in actions of the Customs Programme under conditions equivalent to those applicable to legal entities established in the Union, including respect for EU restrictive measures³.
3. Representatives of Montenegro shall have the right to participate as observers in the committee referred to in Article 17 of the Regulation 2021/444 establishing the Customs programme, without voting rights and for points which concern Montenegro.
4. Travel costs and subsistence expenses incurred by representatives and experts of Montenegro when taking part as observers in the work of the committee referred to in Article 17 of the Regulation 2021/444 establishing the Customs programme or in other meetings related to the implementation of the Customs programme, shall be reimbursed by the Commission on the same basis and in accordance with the procedures in force for representatives of the Member States of the European Union.
5. Montenegro shall take all necessary measures, as appropriate, to ensure that goods and services, purchased in Montenegro or imported into Montenegro, which are partially or entirely financed pursuant to the grant agreements and/or contracts concluded for the realisation of the activities in accordance with this Agreement, are exempted from customs duties, import duties and other fiscal charges, including the VAT, that are applicable in Montenegro.

Article 3

Financial contribution

1. Participation of Montenegro or Montenegro legal entities in the Customs Programme shall be subject to Montenegro contributing financially to the Programme and the related management, execution and operation costs under the general budget of the Union (hereinafter referred to as the 'Union budget'). The rules governing the financial contribution of Montenegro are set out in Annex I.
2. The financial contribution shall take the form of the sum of:
 - a) an operational contribution; and
 - b) a participation fee.
3. The financial contribution shall take the form of an annual payment made in [one] instalment[s], and shall be due at the latest [in May][and August].

³ The EU restrictive measures are adopted pursuant to Article 29 of the Treaty on the European Union or Article 215 of the Treaty on the Functioning of the European Union.

4. The operational contribution shall cover operational and support expenditure of the Programme and be additional both in commitment and payment appropriations to the amounts entered in the Union budget definitively adopted for the Customs Programme.
5. The operational contribution shall be based on a contribution key defined as the ratio of the Gross Domestic Product (GDP) of Montenegro at market prices to the GDP of the Union at market prices. The GDPs at market prices to be applied shall be determined by the dedicated Commission services based on the most recent statistical data available for budget calculations in the year prior to the year in which the annual payment is due. By derogation, for 2021, the operational contribution shall be based on the GDP of year 2019 at market prices. Adjustments to this contribution key are laid down in Annex I.
6. The operational contribution shall be calculated applying the contribution key, as adjusted, to the commitment appropriations entered in the European Union budget definitively adopted for the applicable year for financing the Customs Programme.
7. The participation fee shall be 4% of the annual initial operational contribution as calculated in accordance with paragraphs (5) and (6) and shall be phased in as set out in Annex I. The participation fee shall not be subject to retrospective adjustments or corrections.
8. The Union shall provide Montenegro with information in relation to its financial participation as included in the budgetary, accounting, performance and evaluation related information provided to the Union budgetary and discharge authorities concerning the Customs programme. That information shall be provided having due regard to the Union's and Montenegro's confidentiality and data protection rules and shall be without prejudice to the information which Montenegro is entitled to receive under Annex II.
9. All contributions of Montenegro or payments from the Union, and the calculation of amounts due or to be received shall be made in euro.
10. English, shall be used for the procedures related to requests, contracts and reports, as well as for other administrative aspects of the Programme.

Article 4

Monitoring, Reporting and Evaluation

1. Without prejudice to the responsibilities of the Commission, the European Anti-Fraud Office (OLAF) and the European Court of Auditors in relation to the monitoring and evaluation of the Customs programme, the participation of Montenegro in the Customs programme shall be continuously monitored on a partnership basis involving the Commission and Montenegro.
2. The rules concerning sound financial management, including the financial control, recovery and other anti-fraud measures in relation to Union funding under this Agreement are laid down in Annex II.

Article 5

Final provisions

1. This Agreement shall enter into force on the date when the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures for that purpose.
2. This Agreement shall apply from 1 January 2021. It shall remain in force for as long as is necessary for all the projects and actions financed from the Customs programme, all the actions necessary to protect the financial interests of the European Union and all the financial obligations stemming from the implementation of this Agreement between the Parties to be completed.
3. The European Union and Montenegro may apply this Agreement provisionally in accordance with their respective internal procedures and legislation. The provisional application shall begin on the date on which the Parties have notified each other of the completion of their internal procedures necessary for that purpose.
4. Should Montenegro notify the Commission acting on behalf of the Union that it will not complete its internal procedures necessary for the entry into force of this Agreement, this Agreement shall cease to apply provisionally on the date of receipt of this notification by the Commission, which shall constitute the cessation date for the purposes of this Agreement.
5. The application of this Agreement may be suspended by the European Union in case of non-payment of the financial contribution due by Montenegro as described in point II of Annex I.

Suspension of application of this Agreement shall be notified by the Commission to the Montenegro by a formal letter of notification, which shall take effect 15 days following the receipt of this notification by Montenegro.

In case the application of this Agreement is suspended, legal entities established in Montenegro shall not be eligible to participate in award procedures not yet completed when the suspension takes effect. An award procedure shall be considered completed when legal commitments have been entered into as a result of that procedure.

The suspension does not affect the legal commitments entered into before the suspension took effect. This Agreement shall continue to apply to such legal commitments.

The European Union shall immediately notify Montenegro once the entire amount of the financial contribution due has been received by the Commission. The suspension shall be lifted with an immediate effect upon this notification.

As of the date when the suspension is lifted, legal entities of Montenegro shall be again eligible in award procedures launched after this date and in award procedures launched before this date, for which the deadlines for submission of applications has not expired.

6. Either Party may terminate the Agreement at any time by a written notice informing of the intent to terminate it.

The termination shall take effect three calendar months after the date at which the written notice reaches its addressee. The date on which the termination takes effect shall constitute the termination date for the purposes of this Agreement.

7. Where this Agreement ceases to apply provisionally in accordance with paragraph (5), or is terminated in accordance with paragraph (6), the Parties agree that:
- (a) projects or actions in respect of which legal commitments have been entered into during the provisional application and/or after the entry into force of this Agreement, and before this Agreement ceases to apply or is terminated shall continue until their completions under the conditions laid down in this Agreement;
 - (b) the annual financial contribution of the year N during which this Agreement ceases to apply provisionally or is terminated shall be paid in accordance with Article (3).
 - (c) following the year during which this Agreement ceases to apply provisionally, Montenegro, in case of accessing or operating the Common Communication Network/Common Systems Interface (CCN/CSI) and its applications, shall pay on annual basis the costs of it, as any non-associated country to the programme.,

The Commission shall communicate Montenegro the costs for accessing and operating CCN/CSI and its applications as soon as possible and at the latest when issuing the first call for funds of the financial year.

The Parties shall settle by common consent any other consequences of termination or cessation of provisional application of this Agreement.

8. The Annexes form an integral part of this Agreement.
9. This Agreement may only be amended in writing by common consent of the Parties. The entry into force of the amendments will follow the same procedure as that applicable for the entry into force of this Agreement.
10. Possible clause on territorial application of the Agreement may be added when the policy circumstances so require.

Done at Brussels on ----- in two originals in the English language.

FOR THE UNION

FOR MONTENEGRO

Gerassimos THOMAS

[Name]

Director-General for Taxation and
Customs Union

Minister of [Ministerial Department]

ANNEX I: Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Customs programme (2021-2027)

ANNEX II: Sound Financial Management

Annex I

Rules governing the financial contribution of Montenegro to the Union Customs programme

I. CALCULATION OF MONTENEGRO'S FINANCIAL CONTRIBUTION

- (1) The financial contribution of Montenegro to the Customs Programme shall be established on a yearly basis in proportion to, and in addition to, the amount available each year in the Union budget for commitment appropriations needed for the management, execution and operation of the Customs Programme.
- (2) The participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement shall be phased in as follows:
 - 2021: 0,5%;
 - 2022: 1%;
 - 2023: 1,5%;
 - 2024: 2%;
 - 2025: 2,5%;
 - 2026: 3%;
 - 2027: 4%.
- (3) In accordance with Article 3(5) of this Agreement, the operational contribution to be paid by Montenegro for its participation in the Customs Programme will be calculated for the respective financial years by applying an adjustment to the contribution key.

The adjustment to the contribution key shall be:

$$\text{Contribution Key Adjusted} = \text{Contribution Key} \times \text{Coefficient}$$

The coefficient used for the above calculation to adjust the contribution key shall be 0,2.

II. PAYMENT OF MONTENEGRO'S FINANCIAL CONTRIBUTION

- (1) The Commission shall communicate to Montenegro, as soon as possible and at the latest when issuing the first call for funds of the financial year, the following information:
 - a. the amounts in commitment appropriations in the Union budget definitively adopted for the year in question for the budget lines covering participation of Montenegro

- b. the amount of the participation fee referred to in Article 3(7) of this Agreement.

On the basis of its Draft Budget, the Commission shall provide an estimate of information for the following year under points (a) and (b) as soon as possible, and, at the latest, by 1 September of the financial year.

- (2) The Commission shall issue, at the latest in April [and in July] of each financial year, a call for funds to Montenegro corresponding to its contribution under this Agreement.

[Each] call[s] for funds shall provide for the payment of [six-twelfths of] Montenegro's contribution not later than 30 days after the call for fund[s] is issued.

[For the first year of implementation of this Agreement, the Commission shall issue a single call for fund[s], within [60] days of the signature of this Agreement.]

- (3) [By derogation from paragraph 2, the financial contribution for 2021 shall be split in instalments to be divided over multiple calls for funds with the following payment schedule:

- 50% of the financial contribution for 2021 to be paid in 2022;
- 50% of the financial contribution for 2021 to be paid in 2023.

The corresponding amounts shall be included in the call for funds of the respective year.]

- (4) Montenegro shall pay its financial contribution under this Agreement in accordance with point (II) of this Annex. In the absence of payment by Montenegro by the due date, the Commission shall send a formal letter of reminder.

Any delay in the payment of the financial contribution shall give rise to the payment of default interest by Montenegro on the outstanding amount from the due date.

The interest rate for amounts receivable not paid on the due date shall be the rate applied by the European Central Bank to its principal refinancing operations, as published in the C series of *the Official Journal of the European Union*, in force on the first calendar day of the month in which the due date falls, increased by one and half percentage points.

In case the delay in the payment of the contribution is such that it may significantly jeopardise the implementation and management of the Customs Programme, participation of Montenegro in the Customs Programme will be suspended by the Commission following the absence of payment 20 working days after a formal letter of reminder, without prejudice to the Union's obligations according to grant agreements and/or contracts already concluded pertaining to the implementation of the indirect actions for which Montenegro was selected.

Annex II
Sound Financial Management
Section 1: Protection of financial interests and recovery

Article 1
Reviews and audits

1. The European Union shall have the right to conduct, in accordance with the applicable acts of one or more Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts, technical, scientific, financial, or other types of reviews and audits on the premises of any natural person residing in or any legal entity established in the Montenegro and receiving European Union funding, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in the Montenegro. Such review and audits may be carried out by the agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, or by other persons mandated by the European Commission.

2. The agents of the institutions and bodies of the European Union, in particular of the European Commission and the European Court of Auditors, and the other persons mandated by the European Commission, shall have appropriate access to sites, works and documents (both in electronic and paper versions) and to all the information required in order to carry out such audits, including the right of obtaining a physical/electronic copy of, and extracts from, any document or the contents of any data medium held by the audited natural or legal person or by the audited third party.

3. Montenegro shall not prevent or raise any particular obstacle to the right of entrance in the Montenegro and to the access to the premises of the agents and other persons referred to in paragraph 2 on the grounds of the exercise of their duties referred to in this Article.

4. The reviews and audits may be carried out, also after the suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 5(5), or its termination, on the terms laid down in the applicable acts of one or more European Union institutions or bodies and as provided in relevant agreements and/or contracts in relation to any legal commitment implementing the European Union budget entered into by the European Union before the date on which the

suspension of application of this Agreement pursuant to its Article 5(5), or termination of this Agreement takes effect.

Article 2

Fight against irregularities, fraud and other criminal offences affecting the financial interests of the Union

1. The European Commission and the European Anti-Fraud Office (OLAF) shall be authorised to carry out administrative investigations, including on-the-spot checks and inspections, on the territory of the Montenegro. These investigations shall be carried out in accordance with the terms and conditions established by applicable acts of one or more Union institutions.
2. The competent Montenegro authorities shall inform the European Commission or OLAF within reasonable time of any fact or suspicion which has come to their notice relating to an irregularity, fraud or other illegal activity affecting the financial interests of the Union.
3. On-the-spot checks and inspections may be carried out on the premises of any natural person residing in or legal entity established in the Montenegro and receiving Union funds, as well as of any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in the Montenegro.
4. On-the-spot checks and inspections shall be prepared and conducted by the European Commission or OLAF in close collaboration with the competent Montenegro authority designated by the Montenegro government. The designated authority shall be notified a reasonable time in advance of the object, purpose and legal basis of the checks and inspections, so that it can provide assistance. To that end, the officials of the competent Montenegro authorities may participate in the on-the-spot checks and inspections.
5. Upon request by the Montenegro authorities, the on-the-spot checks and inspections may be carried out jointly with the European Commission or OLAF.
6. Commission agents and OLAF staff shall have access to all the information and documentation, including computer data, on the operations concerned, which are required for

the proper conduct of the on-the-spot checks and inspections. They may, in particular, copy relevant documents.

7. Where the person, entity or another third party resists an on-the-spot check or inspection, the Montenegro authorities, acting in accordance with national rules and regulations, shall assist the European Commission or OLAF, to allow them to fulfil their duty in carrying out an on-the-spot check or inspection. This assistance shall include taking the appropriate precautionary measures under national law, in particular in order to safeguard evidence.

8. The European Commission or OLAF shall inform the Montenegro authorities of the result of such checks and inspections. In particular, the European Commission or OLAF shall report as soon as possible to the competent Montenegro authority any fact or suspicion relating to an irregularity which has come to their notice in the course of the on-the-spot check or inspection.

9. Without prejudice to application of Montenegro criminal law, the European Commission may impose administrative measures and penalties on legal or natural persons of Montenegro participating in the implementation of a programme or activity in accordance with European Union legislation.

10. For the purposes of proper implementation of this Article, the European Commission or OLAF and the Montenegro competent authorities shall regularly exchange information and, at the request of one of the parties to this Agreement, consult each other.

11. In order to facilitate effective cooperation and exchange of information with OLAF, the Montenegro shall designate a contact point.

12. Information exchanged between the European Commission or OLAF and the Montenegro competent authorities shall take place having due regard to the confidentiality requirements. Personal data included in the exchange of information shall be protected in accordance with applicable rules.

13. The Montenegro authorities shall cooperate with the European Public Prosecutor's Office to allow it to fulfil its duty to investigate, prosecute and bring to judgment the perpetrators of,

and accomplices to, criminal offences affecting the financial interests of the European Union in accordance with the applicable legislation.

Article 3 Recovery and enforcement

1. Decisions adopted by the European Commission imposing a pecuniary obligation on legal or natural persons other than States in relation to any claims stemming from the Customs programme shall be enforceable in the Montenegro. The order for enforcement shall be appended to the decision, without any other formality than a verification of the authenticity of the decision by the national authority designated for this purpose by the government of the Montenegro. The government of Montenegro shall make known its designated national authority to the Commission and the Court of Justice of the European Union. In accordance with Article 4 of Annex II, the European Commission shall be entitled to notify such enforceable decisions directly to persons residing and legal entities established in the Montenegro. Enforcement shall take place in accordance with the Montenegro law and rules of procedure.

2. Judgments and orders of the Court of Justice of the European Union delivered in application of an arbitration clause contained in a contract or agreement in relation to Union programmes, activities, actions or projects shall be enforceable in the Montenegro in the same manner as European Commission decisions referred to in paragraph (1).

3. The Court of Justice of the European Union shall have jurisdiction to review the legality of the decision of the Commission referred to in paragraph 1 and to suspend its enforcement. However, the Courts of the Montenegro shall have jurisdiction over complaints that enforcement is being carried out in an irregular manner.

Article 4 Communication and exchange of information

The European Union institutions and bodies involved in the implementation of Customs programme, or in controls over that programme, shall be entitled to communicate directly,

including through electronic exchange systems, with any natural person residing in or legal entity established in the Montenegro and receiving Union funds, as well as any third party involved in the implementation of Union funds residing or established in the Montenegro. Such persons, entities and parties may submit directly to the European Union institutions and bodies all relevant information and documentation which they are required to submit on the basis of the European Union legislation applicable to the Union programme and of the contracts or agreements concluded to implement that programme.